

Tayler János Jakab.

Életrajzi vázlat.

Örömmel értesültünk volt az 1868-dik év őszén Londonból kapott tudósítások nyomán, hogy angolhoni unitárius hitrokonainknak képviselője az említett évben Tordán tartott háromszázados emlékünnepeinken és zsinatunkon, a tisztas Tayler János Jakab, korához képest, a legjobb egészségben érkezett vissza hazájába. Hasonló örömet okozott erdélyi tisztelőinek körében az az érdekes füzetecske, melyben Tayler honunkba tett utazásának élményeit és tapasztalatait leírta, kiterjeszkedve az ünnepély egyes mozzanatainak festői ecsetelése mellett hazánknak és vallásfelekeztünknek multjára, jelen állására és jövőjére. E füzetet több példányban elküldötte volt erdélyi ösmerőseinek s mindnyájunkra, kik olvastuk, a legkedvesebben hatott az a meleg szives hang, a melyben egy nagy nemzetnek érdemteljes fia honunkról, nemzeti viszonyainkról nyilatkozik, s az élénk érdeklődés a melylyel közéletünknek újabb lendületét és fejlődését kíséri. Kevéssel e munkának hozzánk érkezése után azt a szomorú hírt kaptuk, hogy Tayler 1869-ben május 28-kán rövid betegség után kimult. Hogy mekkora veszteség volt halála, azt leginkább érezhetik és ítélhetik meg saját honfitársai, kiknek körében élt és munkálkodott egy hoszszu és küzdelemteljes életen át a megboldogult; de angolhoni hitrokonainkkal több év óta fennálló öszszeköttetéseinknél fogva saját egyházi életünkre nézve is sokkal nevezetesebb egyén volt Tayler, semhogy a hálás emlékezet ne szentelhetne neki egy pár sort, s ne igyekeznék habár vázlatilag is életének főbb pontjait olvasó közönségünkkel megösmertetni. Tartozunk evel hazafui szempontból is, mert az elhunyt rólunk irt munkájával nem kis mértékben folyt bé arra, hogy a téves nézetek, melyek felölünk egyes roszul értesült utazók (például Bonner) közleményei folytán Angolhonban elterjedtek, megigazittasának, s hogy hazánkat a külföld következőleg, lehetőleg híven s a valóságnak megfelelőleg ösmerje meg.

Tayler János Jakab 1797-ben augusztus 15-kén született Londonban, hol atyja, Tayler Jakab, pap volt. Öt éves volt, midőn 1802-ben a High Pavement imaház gyülekezete Nottingham városában

atyját egyházi szonokává választotta. Tayler atyja egyszersmind tanítással is foglalkozott, s az ő keze alatt és iskolájában veté meg a gyermek nagy terjedelmű klassikai ismereteinek alapját. Az 1814-dik évben Tayler az unitáriusoknak akkor Yorkban (később Manchesterbe s innen Londonba tették át) levő intézetébe ment, a hol szorgalma és magaviselete által rövid idő alatt mind tanárainak, mind tanulóársainak szeretetét és becsülését megnyerte. Egyik tanára a híres Kenrick János volt, a maig is élő ősz tudós, kinek neve Angliában Égyiptomról irt jeles munkája, s theologiai tárgyú műveiről ismeretes, s a kit Taylerhez mindig a legmelegebb baráti viszony kapcsolt. 1816-ban Tayler a glasgowi egyetemre ment, hol tanulmányait bevégezé. Innen hitták volt meg Yorkba segédtanárnak, midőn Kenrick 1819-ben és 1820-ban a Continensen időzött. Kenrick hazamenetele után pedig Taylert az Upper-Brook-Streeti gyülekezet Manchesterben megválasztá rendes papjának 1820-ban. E hivatalt harminczhárom évig viselte, s köztudomás szerint a nagy gyár-városnak egyik kedvencz szónoka volt. Mint anynyi angól pap ő sem elégedett meg aival, hogy hiveit csupán a vasárnapi órákban lássa és oktassa, hanem különösen az ifjabb nemzedék művelődése iránti érdekeltségénél fogva hétköznapiokon is gyakran tartott gyülekezete előtt felolvasásokat irodalomtörténeti, egyháztörténeti s más közmíveltséget érdeklő tárgyakban s e felolvasások akkora sikert arattak és oly kitünőknek találtattak, hogy hiveinek közkivánságára s azoknak költségén Tayler azokat később nyomtatásban is kiadta. Így keletkezett „Retrospect of Religious Life in England“ „Viszszapillantás az angól egyházi életre“ czimű jeles műve, mely első megjelenése óta több kiadást ért. 1825-ben Tayler meg-nősült. Gyermekei közül egyetlen leány maradt életben; nejét, egy leányát s fiát, Tayler Henriket, ki jogi tanulmányainak végzése után az ügyvédi pályán már szép előhaladást tett, előtte ragadta el a halál. Az 1834-dik évben nejétől és leányától kisérve Tayler meglátogatta Németországot, hol egy egész évet töltött, leghuzamosabb ideig Göttingában és Bonnban tartózkodván, hol az egyetemi előadásokat látogatta s több híres tudóssal megösmékedett, mint Bleck, Brandis, Bunsen, Welcker és másokkal. A yorki theologiai intézetet e közben áttették Manchesterbe, s Taylert 1840-ben megválasztották az említett intézet tanárává, s ő a papi és tanári hivatalt együtt vitte egészen 1853-ig. Ebben az évben a hajdani York-College, később Manchester-New-College név alatt, áttétetett Londonba, s Tayler, mint ez intézet igazgatója s az egyháztörténelem, elmé-

leti és gyakorlati hittudomány tanára, követte az intézetet az ország fővárosába, búcsut mondva Manchesternek, a hol oly hosszasan papskodott Londonban tanári elfoglaltatásai mellett nagy buzgósággal terjesztette a szegény és elhagyatott gyermekek számára, kik ott oly nagy számmal vagynak, felállítandó oskolák eszméjét, s az úgy nevezett Portland-schools, az e nembeli nevelőintézetek között egyike a legjelesbbeknek, az ő keresztényi s emberbaráti gondolkodásának egyik élő emléke, nemes fáradozásainak egyik gyümölcse.

Tagart Eduárd, a little-Portland-streeti unitárius templom papja Londonban, ki hazánkat is meglátogatta 1858-ban, hazatértében meghalván, a jeles egyházi szónok helyét két pappal tölté bé a gyülekezet; ezek egyike Tayler volt, de két évi másodszori papi működése után súlyos betegségbe esett s orvosainak tanácsára végképpen elbucsuzott a szószéktől, csupán tanári kötelességeinek élve. Mint a Manchester-New-College igazgató tanára köztiszteletben és közszeretethben folytatta hivatalát, míg a halál ki nem ragadta az élők sorából, életének 73-ik évében.

Enynyi az, mit életének forduló pontjairól megemlíthetünk. De a hozzá hasonló emberek élete ritkán gazdag érdekes változatokban. Vannak pályák, mint az államférfié és harcosé, melyek az egyént inkább kiemelik, s a melyek már természetüknél fogva, erősebb és fényesebb színeket, jelöltebb vonásokat nyújtanak az életiró ecsetének. A Tayler foglalkozása és állása nem tartozott azok közé, a melyekben a közműködés, a tettek hordereje és messze kiható munkassági köre imponál, míg a magán-jellem az egyénnek, mint embernek életmódja, gondolkodása, járása és kelése háttérbe vonul, vagy mellékessé válik. Az ő hivatása ellenkezőleg azok közé tartozott, a melyek szűk körben mozogván, kevés anyagot szolgáltatnak a hirnek, a dicsőségnek s a köztudomásnak, de a melyekben a súlypont a magánjellemre esik. Ő pap volt és tanár, s e hivatalok a tanultság mellett példaadást is feltételeznek, még pedig példaadást az általános emberi tökéletességekben és erényekben, melyek nem anynyiban kifelé, mint inkább befelé hatnak, mert a világnak sokszor nincs és nem is lehet tudomása azokról, de a melyek az egyén boldogságára s emberiségére, e szó legnemesebb értelmében, anynyival lényegesebbek. E sorok írójának alkalmá volt Taylert, huzamosabb ideig tanítványa lévén a Manchester-New-Collegeben, közelebből megismerni; ennél fogva saját tapasztalása után is megerősítheti a róla saját honában és hitfelei között el-

terjedt azon véleményt, mely szerint Tayler az igazi keresztényi jellemtisztaságnak, jóindulatnak, szelidségnek, áldozatkészségnek és hitbuzgalomnak valódi megtestesülése volt. Másokkal való bánásmódja mindig a legfinomabb és legelőzékenyebb, s tanítványaihoz határtalan barátsággal és szivességgel viseltetett. Lehetetlen valami tiszteletre méltóbbat képzelni, mint ez ősz embert; ártatlanságot, becsületességet és emberszeretetet sugárzó arczával ülni látni tanítványai között, az igazság és valódi keresztényi gondolkozás és érzelem magvait hintve azoknak fogékony szívébe.

De igazságtalanok volnánk az elhunyt emléke iránt, ha egyéni jelességének kiemelésében hallgatással mellőznők érdemeit, mint a tudomány emberét. Igaz, hogy ő a theologiai tudományok mezején munkálkodott, azon a téren tehát, mely kivált saját honunkban oly kevéssé van művelve s oly népszerűtlen; de a szellemi munka emberei foglalkozzanak bár mivel, mindig tiszteletre méltók s mindig megkövetelhetik az emberiség elismerését és háláját, mert a mécsvilág, melynek fényénél tanulással virasztják át néha az éjszakát, gyújtja fel a szellem világosságát az emberiség számára. A tudomány emberei fajunk előhaladásának előharczосai; a jövő előkészítői. Aztán ha nálunk még nem terem babér a theologus számára, más országokban, s kivált Angliában, annál nagyobb méltánlylattal vannak iránta. Megérdemli tehát Tayler, hogy az ő emlékét is felállítsuk ama Pantheonban, a melyben a szellem kincsei szorgalmas és kitartó bányászainak nevei ragyognak. Taylernek a theologiai tudományok minden ágában oly roppant olvasottsága és ismerete volt, hogy helyes fogalmat csak akkor szerezhethénk tanultságáról, ha elgondoljuk, hogy ő ötven hosszú évet szentelt csaknem kizárólag a theologiónak. Legtöbbet Németországnak theologiai irodalmából merített. Tantárgyait Schleiermacher, Bunsen, Bleck, Neander, De Wette, Baur stb. után dolgozta ki, s többször foglalkozott élete vége felé aival az eszmével, hogy kéziratban levő összes studiumait kinyomassa, hogy tágabb körben legyenek ismereteseek, míg eddig csak tanítványai élvezhették azoknak jelességét. A halál megakadályozá e tervének létesítését; remélhető azonban, hogy tisztelői meg fogják tenni azt, a mit ő nem tehetett meg. Anglia theologiai irodalma nagyot nyerne ez által, mert a theologusok nagy száma, kivált az anglican egyházban, s még a rajongóbb disszenterek is, az orthodoxia sovány és traditionalis szellemi táplálékán kívül, semmi egyébről sem akar tudni, s a modern, kritikai német

theológiával, ámbár a szabadelvűebbek részéről már is sokan foglalkoznak, csaknem teljesen ismeretlenek.

Tayler a Manchester-New-Collegeben az egyháztörténelem, bibliai kritika, új testamentomi exegézis és gyakorlati theologia tanára volt. Tanításában a dogmátikus korlátoltságnak vagy felekezeti elfogultságnak még csak nyoma sem volt. A modern műveltségnek és tudományosságának színvonalán állván, főtörekvése oda irányult, hogy kikeresse: mi az, a mi a Jézus vallásában s az új szövetség tanáiban maradandó és lényeges, hogy elválassza azt minden emberi hozzátételektől, felmutatva egyszersmind, hogy a kereszténység eme lényege az emberi természet örök követelményeiben gyökerezvén, örök időkre megingathatatlan. Távol állott ő a jelenkor humánisztikus matérialismusától, szintugy, mint az idegen véleményt nem tűrő megkövesült orthodoxiától. Felolvasásaiban soha sem erőszakolta saját véleményét a tanítványra, hanem röviden előszámlálva korunk jelesebb hittudósainak véleményét valamely kérdéses pontra nézve, a tanulóra bizta a saját gondolkozásával leginkább megegyezőnek választását. Szerinte a mai kor fejlettebb s tisztultabb vallásos nézeteit, habár más alakba öltöztetve, fel lehet találni a régi kor vallásos rendszereiben is, csakhogy abban a korlátoltságban, homályosságban és tökéletlenségben, a mely az alsóbb foku általános kulturai állapotok természetes következménye. Az igaz vallást ő nem tekintette valamely helyhez és időhöz kötött kijelentésben feltalálhatónak. Szerinte a vallás is, mint minden egyéb, fejlődik az emberiséggel együtt, s ő éppen azért ragaszkodott oly lelki hévvel a Krisztus tanaihoz a magok eredeti egyszerűségében, mert az evangéliumi mustármagban, melynek erőteljes kisarjadzását s fel-növést Jézus előre megmondotta volt, ama szellemi növényt látta, a melynek földje mindig ugyanaz a rendíthetlen hit és Istenben való bizodalom marad, a melybe azt az idevezítő elvetette; melynek levegője mindig az a tiszta erkölcsi levegő marad, a mely az emberiség legnagyobb mátyrjának életét s tanait környezé, de a melynek emellett az a nagy előnye van, hogy az emberiséggel együtt nő.

Tekintetbe véve Taylernek folytonos elfoglaltatását papi és tanári minőségben, irodalmi munkásságát nagynak és termékenynek nevezhetjük. Fennebb említett önálló egyháztörténelmi művén kívül legnevezetesebb munkája a János evangéliomának kritikai ismertetése. A Theological Review-nak s más folyóiratoknak munkatársa volt. Egyházi beszédeiből is több kötetet adott ki; gondolatbeli emelkedettség, kifejezésbeli tisztaság és szabatosság, érzelem-

gazdagság tekintetében, beszédei első helyet foglalnak el az angol irodalom ilyenmü termékei között.

Taylor, mint nyelvész is, nagyon kitünő ember volt. A klasszikai nyelveket, mint minden angol, a ki igényt tart a műveltséghez, a legalaposabban bírta. Németül, francziául s olaszul a legnagyobb folyékonyssággal beszélt s ebben a tekintetben bizonyosan tulszárnyalta a legtöbb honfitársát, mert az angolok általában véve tartózkodnak idegen nyelven beszélni, ha bírják is azt, vagy ha beszélnek, ezt rendszeren félszegül s hibás accentussal teszik.

Nyári szünidő alkalmával rendszeren a continensre rándult. Leggyakrabban Némethont látogatta meg, melynek tudományos szeleme egy hozzá hasonló műveltségü emberre nézve igen erős vonzerővel bírt. 1867-ben így ír Bonnból egy londoni barátjának: „Nagyon kellemetlen meglepetés ért minket (mindig leányával utazott) Bonnban. Magakartuk látogatni tisztos, régi barátunkat, Brandis tanárt, s házánál azt a szomorú hírt hallottuk, hogy pár héttel ez előtt meghalt. Azóta olvasám az újságokból, hogy Mittermayer tanár, egy jóindulatu s felvilágosodott katolikus jogtudós, és Rothe, kinek munkáit ön ismeri, mindketten jobblétre költöztek. Faraday is, a mint hallom, meghalt. Az ilyszerü események ha nem is sététitik el egészen életünk kilátását, legalább pillanatra komolylyá s aggasztóvá teszik; sarra figyelmeztetik a hozzám hasonló kora embert, ki hetvenedik évemet már bétöltöttem, hogy vonja össze s fejezze be azt, a mi tenni valója még van, s ne fogjon semmi ujhoz, legalább olyanhoz, a mi nem természetszerű kifejtése annak, a mit már elkezdett. Horaciusnak ismeretes szavai mindegyre eszembe jutnak: *Vitae summa brevis spem nos vetat inchoare longam*“.

Ugyanezen útjában meglátogatta régi barátját s levelező társát, a híres dr. Welckert. A társalgás az ősz tanár tanulmányainak tárgyáról, az emberek különböző hitformáiról folyt, s Welcker e szavakban voná össze egy hoszszu életen keresztül folytatott nyomozódásainak eredményeit: „meggyőződtem a felől, hogy a tiszta vallásnak lényege a kereszténységben van megtestesülve; s hogy a kereszténység lényege nem egyéb, mint erkölcsi harmonia Istennel, a mely az iránta és embertársaink iránt való szeretetben nyilvánkozik.“ S Taylor is hasonló meggyőződésben volt.

1858-ban Taylor jelen volt a jénai egyetemnek alapítási háromszázados emlékünnepején. Ez alkalommal bójárta Thuringent, a réformáció bölcsőjét s meglátogatta mindazokat a helyeket, a melyek a nagy Luthernek életével és működésével kapcsolatba voltak.

Csak egy ízben, 1864-ben, hatott keresztül az Alpokon, de akkor sem ment tovább Veronánál és Velenczénél, — Tirol s a felsőolaszországi tavak képezvén akkori útazásának célját. 1867-ben átrándult Hollandba is, s általa igen nagyra becsült baráti viszonyt kötött Kuenen és Scholten tanárokkal Leydában; Dr. Reville Alberttel Rotterdamban; Moll és Siedemann tanárokkal Amsterdamban. Utolsó nagyobb utazása, melyet saját honunkba tett, még mindnyájunknak elevenen megmaradt emlékezetébe, a kik őt akkor láttuk, nagy érdekes útleírását olvastuk.

Nem lesz érdektelen ez útleírást pár szóban ösmertetni. Mindjárt elején elmondja az alkalmat és okot, melyből kifolyólag, mint az angol Unitáriusok megbízottja és képviselője háromszázados zsinatunkra, Erdélyt meglátogatta. Aztán kiterjeszkedik honunk nemzetiségi viszonyaira, kijelölve az egyes nemzetiségek lakhelyét, multját, származását, betelepülését stb. A magyar nemzetről egyebek között ezt mondja: „nagyon kívánatos volna többet tudnunk, s bizonyost a magyar faj eredetéről, s pogány őskorunknak vallásáról és szokásairól. Némelyek úgy vélekednek, hogy már elejétől fogva monotheistikus irányu hitők volt. Nyelvük egyedül álló az európai nyelvek között; csupán némely csekély árnnyolatokban rokon a finn és török nyelvvel. Azok, a kik tanulmányozták, azt állítják, hogy nagy erővel, s kifejezési képességgel bír. A fülnek gazdag, hangzatos és kellemes. Rögtönzési könnyűségükből ítélve, a magyarok született szónokok. A szavak teli és áradozó folyással ömlenek ajkaikról, minden akadozás, vagy késlekedés nélkül; míg lelkes taglejtésök, s villámló setét szemek ékesen szólásukat hathatossá teszik még azok számára is, a kik nem követhetik annak értelmét. „Egy más helyen ismét így nyilatkozik:“ Bajos leírni azt a sajátságos benyomást, a melyet egy oly nép között érezünk, melynek politikai nézetei, s vallásos hite oly közélről rokonok a miéinkkel, de a melynek nyelve teljesen új és idegenszerű, s a melynek ős hagyományai közép Ázsiának valamely ösmeretlen vidékéig mennek vissza, arczvonásaik maig is hordván az orientális jelleget. A különbségek daczára a magyarok intézményei sajátságos hasonlatossággal bírnak az Angolokéval. Régi institutioikat, ámbár lényegileg arisztokratikusok, ugyanaz a férfias szabadságérzet jellemzi, a mely Anglia nagyjait lelkesíté, midőn János királytól kicsikarták a Magna Chartát (1215). A magyarok Arany-Bullája csak pár évvel keletkezett saját szabadságlevelünk után, s tartalmára és szellemére nézve feltűnő congruentiat mutat fel avál. A magyarok modorában

bizonyos tartozkodás, s magába vonult büszkeség (latent hauteur) vehető észre, a mi valóságos angol tulajdonság, s az önbizalomnak, s határozottságnak félreismerhetetlen bizonyítványa. Azok után ítélve, a kikkel alkalmam volt társalogni, azt hiszem, hogy a többség politikai érzülete az erős constitutionalismus, mely épp oly távol van az amerikai republikánismustól, mint a francia imperiálismustól, s némileg az előhaladott modern angol whig-ségnek felel meg.“

Az unitáriusok vallás felekezetének multját itt Erdélyben ki-merítőleg ismerteti. Multszázadi szenvedéseinkről így nyilatkozik: „főnemesseiket, valamint a francia Huguenottakéit az udvar ravasz politikája lassanként, mind elvonta tőlük, mert a nevezetesebb hivatalokra unitáriusok egyáltalában nem bocsáttattak Csak kevesen voltak képesek ellentállani az ilyenszerű kísérleteknek, s maradtak meg mind e mai napig atyáik hitében. A legnehezebb csapások a mult század első felében érték őket. A bécsi udvar a cenzúrázó téves politikáját követé; Magyarországot germánizálni akarta, egyszersmind kathulikusá tenni. Az unitáriusok nem kis szállka voltak a kormány szemében, minthogy elveik, egész valójok, s felekezetüknek lényegileg szabad iránya éles és határozottan jelölt ellentétet képeztek az udvar amalgamizáló törekvéseivel. A kor katonailag vad szellemében erőszakhoz folyamodtak ellenökben. Oskolájukat elvették, s földbirtokaikat s egyéb javadalmaikat, a melyek tanintézeteik alapját képezték, séquestrálták. Templomukat Kolozsvártt elvették másfélszázadi zavartalan bírás után; exorcizálták, bészentelték, s miután kellőleg purifikálták, s megtömték oltárral és szent képpel, csináltak belőle katholikus templomot. Éppen ilyen igazságtalanul bántak velök Tordán. Hogyan voltak képesek fenntartani vallásos életüket ily akadályok között egy ellenséges érzületű kormányval, s egy hatalmas bigott hierárchiával szemben, azt nem tudom De hogy léteznek, arról elég alkalmam volt meggyőződni, látva életre való munkásságukat és buzgóságukat Erdélyben létem alatt; szellemi tekintetben sem maradtak el, s papjaik neveltetéséről mindig gondoskodtak, a minek fényes bizonyítványa ama nagy tanulmányval irt kézikönyv, melyet Szent Ábrahám Mihály a keze alatt tanuló papnövendékek számára irt, s a melynek keletkezése a legterhesebb viszonyok között történt.“

Kolozsvár városáról ezt mondja: „Kolozsvár kellemesen lepött meg minket. Tiszta, világos, vidám kinézésű város, jól kövezett utcákkal, szép boltokkal, kávéházakkal, s csinos épületekkel; falainak, s kapuinak egy része még fenn áll régi nagyságának emlékei

gyanánt. Télben, midőn az erdélyi főnemességnek székhelye, színházával, kaszinóival, s magán társas köreivel, s mulatságaival birnia kell egy kis főváros minden vonzalmait.

A füzet többi részét a zsinati ünnepélynek részletes leírása tölti bé. Megjelenése után egy pár hónappal Tayler megszűnt élni, s e szomorú eset következtében Angliának minden részéből részvét nyilatkozatokat intéztek az elhunyt tisztelői, barátai, s ismerősei családjának egyedüli tagjához, leányához. Vallásfelekezetünk Egyházi Tanácsa sem mulasztá el a hála és tisztelet kívánalmainak eleget tenni; mert az elhunyt egyházunk ügyének ott a tengeren túl egyik legmelegebb szószollója, legbuzgobb támogatója volt. Másfelől Londonban tartozkodó tanulóink iránt kifogyhatatlan szivességgel viseltetett; tanácssal és útasítással segítette őket; pompás könyvtárát rendelkezések alá bocsátotta, s gyakran hívta őket vendégszerető asztalához, honnan kedélyes és mindig tanulságos társalgása által vendégeit új, meg új szeretettől, s tisztelettől eltelve bocsátá el. Estélyei, melyeken barátait öszszegyűjté, a műizléssel bíróknak sok élvezet nyújtottak, mert a szokott ének és zene mellett, melyek Angolhonban ilyen alkalmakkor a fő szerepet játszák, a finom izlésű, s tanult házigazda szobái álványain, s asztalain kitérá útázásai közben öszszeszerzett műkincseit, szobrait, nagy festők képeiről vett másolatait, ritka kiadású diszkönyveit, s más eféléket. Háza egész múzeum volt. A kik őt így látták vendégei között jóakarattól sugárzó arczával, szives és lekötelező modorával, barátságos, rokonszenves társalgásával, azok Dr. Bearddel elmondhatják, hogy nem tudják, vajjon a mély alaposágú tudost, vagy a nyájas, talpig becsületes igazszívű embert fájlalják-e benne inkább.

U z o n i G á b o r . *)

---

*) Sajnálni lehet, hogy adatok hiányában kimerítőbb rajzát nem adhatjuk e jeles ember és tudós életének. Mindjárt halála után az „Inquirer“ című angol egyházi lapban, s a Theological Review-ban két rövid közlemény jelent meg róla; az egyik tanártársától, Martineautól, a másik Dr. Beardtól E közlemények az írók személyes rememléscenziciáit tartalmazzák Taylert illetőleg, s egy pár megjegyzést egyéni jelleméről, s tudományos működéséről; egyik sem tart igényt arra, mintha rendszeres életrajz volna; azonban életének főbb fordulóit mindkettő ösmerteti. Vázlatunk kútfői ezek, s Taylernek erdélyi útazásáról kiadott füzete, melynek czime: Narrative of a visit to the Unitarian Churches of Transylvania, on occasion of the three-hundredth anniversary of the first proclamation of religious freedom at Torda in 1568. By John James Tayler. B. A. stb.